

Ks. Piotr Pierzchała

PWTW

DOBÓR METOD W KATECHEZIE DOROSŁYCH

Określenie ogólnego zarysu doboru metod w danej dyscyplinie naukowej zwykło się rozpoczynać od uświadomienia jej przedmiotu. Katechetyka, o której tu mówimy, jest naukową refleksją na temat katechezy. Tak ujęte zagadnienie wymaga przyjęcia pewnego porządku jego prezentowania. W niniejszym artykule postaram się więc najpierw przedstawić, czym jest w ogóle metoda dydaktyczna, następnie ukażę ich rodzaje stosowane w katechezie dorosłych, aby dojść do określenia i wskazania ogólnych kryteriów doboru metod w katechezie dorosłych.

1. Pojęcie metody

Etymologicznie „metoda” (z gr. *methodos*) oznacza drogę, sposób działania, dochodzenia do prawdy, sposób postępowania, który ma poprowadzić do osiągnięcia zamierzonego celu. Refleksja nad metodą przynosi odpowiedź na pytanie, jak katechizować, aby założone cele mogły zostać osiągnięte. Metoda zatem odpowiada na pytanie, jak uczyć, jakie dobrać środki i jakie podejmować czynności, aby zrealizować zamierzony cel i zadania, a tym samym osiągnąć planowane wyniki w procesie nauczania. Podstawowym składnikiem metody jest zatem cały zestaw czynności katechety i katechizowanych, który winien być oparty o wszelkie dane

pochodzące z badań psychologii, logiki i pedagogiki. Dobrze ujmuje to zagadnienie W. Okoń, który pisze, że metoda nauczania to „systematycznie stosowany sposób pracy nauczyciela z uczniami, umożliwiający uczniom opanowanie wiedzy wraz z umiejętnością posługiwania się nią w praktyce, jak również rozwijanie zdolności i zainteresowań umysłowych”¹. Sformułowanie „metoda nauczania” sugeruje niejako jednostronność podejścia. W ostatnim czasie proponuje się użycia sformułowania „metoda kształcenia”, które nie jest rozumiane li tylko jako przekazanie wiedzy, ale również jako jej przyjęcie. Metoda kształcenia jest to zatem z jednej strony wypróbowany układ czynności nauczyciela, realizowanych świadomie w celu spowodowania założonych zmian w osobowości ucznia, z drugiej oznacza wszystkie przedsięwzięcia, które stosuje nauczyciel w całym procesie nauczania, od opracowania nowego materiału po jego utrwalanie, poprzez kształtowanie nawyków, umiejętności i postaw, kontrolę i ocenę wyników².

Występujące w dydaktyce ogólnej pojęcie metody musiało przejść także do katechezy, ale jednocześnie musiało otrzymać pewną określoną specyfikę, wynikającą z charakteru katechezy, która jest miejscem głoszenia słowa Bożego, przekazywaniem nauki Kościoła, a także formę zapoznania się ze świadectwem życia chrześcijan³. W tym kontekście szeroko sprawę metody rozpatruje E. Alberich, który przedstawia cztery sposoby jej rozumienia w katechezie:

Po pierwsze: Metoda jako „ogólny kierunek programowania” i realizowania katechezy, w którym możemy wyróżnić poszczególne jego elementy czy wymiary: poznawczy (znajomość sytuacji), interpretacyjny (analiza i ocena), programowania, realizacji i oceny. Tak rozumiana metoda zbiera w sobie wszystkie elementy tworzące proces katechetyczny, włączając w nie także przekazywane treści.

Po drugie: Metoda jako szczególny „model katechetyczny” rozumiany jako system wzajemnie ze sobą związanych elementów osobowych, treściowych, działaniowych i strukturalnych, które tworzą swoisty rodzaj dynamicznej organizacji zmierzającej do osiągnięcia celów. Niektóre przy-

¹ W. OKOŃ, *Zarys dydaktyki ogólnej*, Warszawa 1970, s. 194.

² Por. J. SZPET, *Dydaktyka katechezy*, Poznań 1999, s. 169.

³ Por. S. DZIEKOŃSKI, *Miejsce metody we współczesnej katechezie*, w: *W poszukiwaniu nowych metod katechetycznych*, red. H. SŁOTWIŃSKA, Lublin 2006, s. 27.

kłady to np.: „metoda katechumenalna”, metoda „centrów dialogu”, itp. Także i w tym przypadku metoda zawiera w sobie elementy dotyczące treści.

Po trzecie: Metoda jako „seria działań operacyjnych” wewnątrz programu katechetycznego, których funkcją jest pomoc w osiągnięciu określonych celów i w przekazie wybranych treści. Na przykład „metoda monachijska” czyli stopni formalnych, metoda „rewizji życia” (widzieć, oceniać, działać) itp.

Po czwarte: Metoda jako użycie określonych „technik czy środków” w przekazie katechetycznym. W ten sposób metoda odnosi się, w sensie jednak nieściśłym czy niewłaściwym, do dynamiki grupy, pantomimy, przeżycy, analizy tekstów, używania montażu audiowizualnego i podobnych⁴.

Niestety, jeżeli weźmiemy pod uwagę tylko ostatnie określenia metody wg E. Albericha, to widzimy, że nie wyraża ona istoty.

A. Długosz pisze z kolei, że metodą nazywamy współpracę katechety z uczniami dla zrealizowania celu dydaktycznego i wychowawczego katechezy⁵.

Ciekawie formułuje ten problem B. Twardzicki, odwołując się do adhortacji apostołskiej *Catechesi tradendae*. Pisze on, że „metoda w katechezie jest narzędziem, które nie tylko pozwala lepiej zrealizować cel dydaktyczny i wychowawczy, ale także religijny. Dlatego tutaj nie wystarczy pytanie, jak katechizować, a nawet jak przyczynić się do zmiany osobowości. Metoda ma stać w służbie Słowa Bożego, ułatwiać jego przyjęcie i dopomóc w spotkaniu z Bogiem.”⁶

Jak widzimy, nie wystarczy zatem uwzględnić tylko cechy psychofizyczne, przyczynić się do samodzielnego poznania, pobudzić do przeżycia, by zapewnić wszechstronny rozwój umysłowy, kształtować wolę i charakter. Celem jest uformowanie człowieka na wzór Chrystusa i kształtowanie jego właściwego stosunku do wartości, aby przez to przyczynić się do wewnętrznej przemiany i dostarczyć motywów do chrześcijańskiego działania. W katechezie metodą będzie więc opracowany na zasadach naukowych sposób przekazu i refleksji określonych treści, a szczególnie orędzia zbawczego, który ma poprowadzić do spotkania z Bogiem i pomóc

⁴ E. ALBERICH, *Katecheza dzisiaj. Podręcznik katechetyki fundamentalnej*, Warszawa 2003, s. 283-284.

⁵ A. DŁUGOSZ, *Jak przygotowywać i oceniać katechezę*, Częstochowa 1997, s. 66.

⁶ POR. B. TWARDZICKI, *Katechetyka formalna w służbie wiary*, Przemyśl 2001, s. 341-342.

odpowiedzieć katechizowanemu na Boże wezwanie. To z kolei, przyczyni się do pogłębienia jego więzi z Bogiem, a także do zdobycia określonej wiedzy religijnej i ukształtowania postawy chrześcijańskiej.

Jak więc widzimy, metoda nauczania czy też kształcenia w kontekście katechezy nabiera szczególnego rozumienia. Warto też na tym miejscu podkreślić, iż metoda nie może być utożsamiana z formą nauczania, którą jest np. lekcja, czy ze środkami nauczania, do których zaliczamy chociażby pomoce dydaktyczne.

2. Metody

W pierwszej części niniejszego artykułu zostały przedstawione różne definicje metody oraz omówiono, czym jest metoda dydaktyczna w katechezie. Teraz postaram się zająć problemem klasyfikacji metod oraz zaprezentować metody stosowane w katechezie dorosłych.

Rozwiązując problem klasyfikacji metod, dostrzegamy, iż w dydaktyce w zależności od uwarunkowań historycznych, aktywności katechizowanych czy uwzględnienia w dzisiejszej dydaktyce wielostronności kształcenia, możemy dokonać różnej klasyfikacji metod nauczania.

Biorąc pod uwagę kontekst historyczny czyli kolejność pojawiania się metod w nauczaniu, możemy wyróżnić: metody słowne, metody oglądowe, metody działaniowe.

Z kolei W. Okoń opiera swój podział o cztery podstawowe funkcje człowieka: poznanie, rozumienie, przeżywanie i działanie – i przez analogie – wyróżnia metody asymilacji wiedzy, samodzielnego dochodzenia do wiedzy, waloryzujące i praktyczne.

W innym miejscu tenże autor wyróżnienie metod opiera o następujące działania: obserwację, słowo, działalność praktyczną i nauczanie programowe⁷

J. Zaborowski z kolei wyróżnił: metody podające, poszukujące i metody samodzielnej pracy, a jako kryterium tego podziału wziął pod uwagę sposób zaangażowania zarówno ucznia, jak i nauczyciela.

Widać zatem, że obecność metod w katechetycznym kształceniu każdego człowieka jest czymś niezbędnym. Dobrze tę sprawę ujmuje Jan Pa-

⁷ Por. J. SZPETA, *Dydaktyka* dz. cyt., s. 170-171.

weł II w adhortacji apostolskiej *Catechesi tradendae*, w której zaznacza, że „ażeby katecheza osiągnęła swój właściwy cel, to jest wychowanie w wierze, niezbędne jest wprowadzenie różnych metod, stosownych do wieku i rodzaju umysłowego katechizowanych, dojrzałości eklezjalnej i duchowej oraz indywidualnych uwarunkowań”⁸. Stanowisko to zostało przywołane także w *Dyrektorium ogólnym o katechizacji*, w którym autorzy podkreślają, iż różnorodność metod jest oznaką życia i pewnym bogactwem. Jednocześnie zaznaczając, iż metodologia katechetyczna mająca na celu wychowanie wiary winna wykorzystywać w katechezie nauki pedagogiczne i nauki o komunikacji, uwzględniając także liczne i znaczne osiągnięcia katechetyki współczesnej⁹

Jak zauważa jednak S. Łabendowicz, istnieje dziś tendencja niedoceniańa kwestii metodycznej w katechezie dorosłych¹⁰. Wynika to często z błędnych opinii, jakoby dorosłemu wystarczył tylko przekaz wiedzy od osoby kompetentnej. Dokumenty Kościoła a szczególnie dokument Międzynarodowej Rady do spraw Katechezy: *Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej* domaga się wręcz takich wskazań metodycznych w katechezie, które ułatwią odczytanie rzeczywistości historyczno-społecznej człowiekowi dorosłemu¹¹. K. Misiaszek podkreśla, że z postulatów metodycznych tego dokumentu wynika bardziej otwarty charakter katechezy dorosłych¹². Metoda w katechezie ma więc za zadanie doprowadzić człowieka dorosłego do dojrzałości w wierze. Będzie ona natomiast o tyle skutecznym narzędziem przekazu katechetycznego i rozwoju wiary, o ile będzie tworzyć całą katechezę oraz prowadzić do jej rozwoju¹³.

W pracy z dorosłymi winno się posługiwać się wieloma metodami. Podkreśla to Jan Paweł II w adhortacji *Catechesi tradendae*, gdy pisze: „Pluralizm metod we współczesnej katechezie może być znakiem żywot-

⁸ JAN PAWEŁ II, Adhortacja apostolska *Catechesi tradendae*, nr 51.

⁹ Por. *Dyrektorium ogólne o katechizacji. Kongregacja ds. Duchowieństwa*, Poznań 1998, nr 148. Dalej cytowane jako DOK.

¹⁰ Por. S. ŁABENDOWICZ, *Katecheza dorosłych Kościoła posoborowego w świetle dokumentów i literatury katechetycznej*, Radom 2007, s. 413.

¹¹ Por. *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, red. K. MISIASZEK, Warszawa 2002, s. 51.

¹² Por. K. MISIASZEK, *Katecheza dorosłych w dokumentach Kościoła*, w. *Katecheza dorosłych* dz. cyt., s. 58.

¹³ Por. M. MAJEWSKI, *Propozycja katechezy integralnej*, Łódź 1978, s. 153-154.

ności i pomysłowości. Ważne jest oczywiście, aby wybrana metoda opierała się ostatecznie na podstawowym prawie, które obowiązuje w całym życiu Kościoła: na prawie wierności dochowanej Bogu i wierności okazanej człowiekowi w tym samym duchu miłości¹⁴.

Korzystanie z wielości metod domaga się jednak pewnych określonych zasad, które mają duże znaczenie dla owocności całego procesu nauczania katechetycznego. M. S. Knowles i T. Husen wymieniają następujące zasady:

1. Zasada aktualności: chodzi tu o wiązanie poruszanych zagadnień z problemami egzystencjalnymi katechizowanego oraz podejmowanie pytań nasuwających się w trakcie katechezy.

2. Zasada pogłębowości: czyli dokonywanie konfrontacji podejmowanych zagadnień z rzeczywistością.

3. Zasada aktywności: tj. poprowadzenie w taki sposób katechizowanego, by sam potrafił znajdować odpowiedzi na pojawiające się pytania. Katecheta ma inspirować katechizowanego.

4. Zasada uwzględnienia: chodzi tu przede wszystkim o to by katecheta żywo interesował się nie tylko treścią przekazu katechetycznego ale także samym katechizowanym, jego problemami i sytuacją. Ma tak poprowadzić proces nauczania, by między katechizowanymi doszło do wymiany doświadczeń¹⁵.

Tak więc uwzględniając powyższe postulaty, do najczęściej stosowanych metod w katechezie dorosłych możemy zaliczyć następujące: wykład i odczyt, rozmowa, dyskusja, seminarium.

Poza tymi spotykamy także:

- **metody biblijne** (tj. metoda godzin biblijnych, kręgów biblijnych, dzielenia się Ewangelią, rozmowy ewangelicznej, ewangelicznej rewizji życia, tzw. Krótkich formuł wiary). Według M. Majewskiego katecheza, która realizowana jest metodami biblijnymi, w pełni opiera się o Pismo święte, w którym dostrzega źródło, podstawę i model swojej pracy¹⁶. Metody biblijne są dla dorosłego pomocą w odpowiedzi na nurtujące pytania, poznawanie wiary i sposoby rozwiązywania problemów, które pojawiają się w życiu.

¹⁴ JAN PAWEŁ II, Adhortacja apostolska *Catechesi tradendae*, nr 55.

¹⁵ Por. M. S. KNOWLES, T. HUSEN, *Dorośli uczą się. Metodyczne kształcenie dorosłych*, Stuttgart 1963, s. 154; zob. też: S. ŁABENDOWICZ, *Katecheza* dz. cyt., s. 413.

¹⁶ Por. M. MAJEWSKI, *Propozycja katechezy integralnej*, Łódź 1978, s. 153-154.

- **metody liturgiczne** (tj. celebracji, kontemplacji). Katecheza posiada ścisły związek z liturgią, która jest źródłem działalności katechetycznej Kościoła. Metody liturgiczne są więc nieodzowne na każdym poziomie katechezy, także katechezy dorosłych, ponieważ dojrzewanie człowieka w wierze dokonuje się przez całe jego życie.

- **metody narracyjne** (tj. opowiadanie, opis, refleksja,). Należą do grupy metod słowno-podających i pomagają w kształtowaniu świadomości religijnej. Przyczyniają się także do rozwoju intelektualnego, moralnego, społecznego i artystycznego. Metody te mają duży wpływ na rozwój wiary dorosłego, gdyż, jeśli dorosły przeżyje wewnątrz usłyszane orędzie, to ono w perspektywie czasu dokona przemiany jego wnętrza¹⁷.

- **metody poszukujące** (tj. pogadanka, praca z tekstem). Metody te powinny być stosowane w katechezie dorosłych ze względu na ich specyfikę. Pozwalają one bowiem na twórcze myślenie, emocjonalne zaangażowanie i zainteresowanie. Pomagają szczególnie dorosłym odpowiedzieć na pytania, które rodzą się w ich sercach.

- **metody ekspozycji** (tj. pokaz, montaż audiowizualny). Metoda ta pozwala na prezentowanie treści zawartych, ogólnie ujmując, w dziełach sztuki. Demonstrowaniu towarzyszy komentarz, który ukierunkowuje obserwację¹⁸.

W stosowaniu metod w katechezie dorosłych musimy jednak pamiętać o trzech funkcjach, które powinna spełniać katecheza: nauczanie, wychowanie oraz wtajemniczenie. Celem bowiem katechezy dorosłych jest dojrzałe chrześcijaństwo. Nie można więc zatrzymać się tylko i wyłącznie na edukacji religijnej realizującej funkcję nauczania i wychowania. Konieczny jest element wtajemniczenia, który może być realizowany chociażby dzięki wymienionym już metodom biblijnym czy liturgicznym.

3. Kryteria doboru metod w katechezie dorosłych

Jak widzimy z powyższych rozważań, metoda jawi się nam jako bardzo istotna w całym procesie katechetycznym zarówno dziecka, jak i człowieka dorosłego. W Polsce mamy do czynienia z wielością metod, które

¹⁷ Por. S. ŁABENDOWICZ, *Katecheza* dz. cyt., s. 436.

¹⁸ Por. Tamże, s. 440.

z powodzeniem mogą być stosowane podczas katechezy. Jak zauważa jednak P. Mąkosa, metoda nie może być traktowana tylko i wyłącznie jako czynnik mający prowadzić do atrakcyjności katechezy. Takie podejście w znacznej mierze wyjaławiałoby jej treść.¹⁹

Wyraźnie to zagadnienie ukazuje *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, które podkreśla, że Kościół nie posiada własnej ani też jedynej metody, lecz w świetle pedagogii Bożej wybiera metody danego czasu. Przyjmuje w sposób wolny „wszystko, co jest prawdziwe, co godne, co sprawiedliwe, co czyste, co miłe, co zasługuje na uznanie” (Flp 4,8), syntetyzując wszystkie elementy, które nie sprzeciwiają się Ewangelii, i włącza je w służbę na jej rzecz²⁰. Jednocześnie zaznaczając, że metoda ma służyć objawieniu i nawróceniu²¹.

Konieczne jest więc postawienie tego zasadniczego pytania. Czym powinien kierować się katecheta w doborze metod w katechezie dorosłych i jakie musi przyjąć kryteria?

W tym miejscu warto przedstawić wskazywane przez dydaktyków i katechetyków, kryteria doboru metod w Katechezie.

W. Okoń podkreśla, że istotny w tej mierze będzie wiek katechizowanych, cele, jakie chcemy osiągnąć, zadania, jakie mamy do wykonania, jakich w końcu chcemy użyć środków²².

Cz. Kupisiewicz wskazuje na następujące kryteria: cele, zadania i treści.²³ J. Półturzycki dodaje do powyższych: poziom kształconej grupy.²⁴

J. Szpet wnioskuje, że kryterium doboru metody jest zmierzanie do osiągnięcia określonego celu, służba Objawieniu i nawróceniu, zaktywizowanie uczestników katechezy: metoda natomiast nie może służyć osiągnięciu efektów doraźnych.²⁵

Inne stanowisko w tej kwestii zajmuje K. Misiaszek, za główne kryterium przyjmując: organiczność procesu dydaktyczno-wychowawcze-

¹⁹ Por. P. MAKOSA, *Kryteria doboru metod w katechezie*, w: *W poszukiwaniu nowych metod katechetycznych*, red. H. SŁOTWIŃSKA, Lublin 2006, s. 43-45.

²⁰ Por. DOK nr 148.

²¹ Por. DOK nr 149.

²² Por. W. OKOŃ, *Zarys* dz. cyt., s. 239-273.

²³ Por. Cz. KUPISIEWICZ, *Podstawy dydaktyki ogólnej*, Warszawa 1996, s. 157.

²⁴ Por. J. PÓLTURZYCKI, *Dydaktyka dla nauczycieli*, Płock 2002, s. 180.

²⁵ Por. J. SZPET, *Dydaktyka* dz. cyt., s. 176.

go, które uważa za podstawowe. Wskazuje także na naturę poznawanych i analizowanych źródeł oraz doświadczenie katechizowanego²⁶.

K. Misiaszek, mówiąc o czterech płaszczyznach metody w katechezie, wysnuwa konkretne postulaty doboru metod w katechezie. Zaznacza on, że całość drogi (*itinerarium*) w programowaniu katechetycznym może być nazwana metodą. W tym rozumieniu, metoda oznacza cały proces planowania, programowania akcji katechetycznej.

Programowanie musi więc rozpocząć się od uważnej obserwacji rzeczywistości tak, aby dobrze zaznajomić się z początkową sytuacją. Ten moment poznawczy pozwala na obserwowanie i analizowanie istniejącej już sytuacji, jej kontekstu, obecnych w niej podmiotów i stosunków między nimi. Programowanie katechetyczne zależy w dużym stopniu od odpowiedzi na następujące pytania:

kto, z kim, dla kogo? (podmioty);
dlaczego? (cele, wyzwania, interesy);
gdzie? (łączność ze środowiskiem społecznym i eklezjalnym);
kiedy? (aspekt historyczny praktyki);
jak? (sposoby, relacje);
co? (to, co jest realizowane).

Podkreślanie jednego z tych czynników w praktyce decyduje o sile lub słabości metody.

Każdy „model” czy „projekt” katechetyczny zawsze utworzony jest przez osoby, relacje, treści, struktury i działania organizowane w perspektywie osiągnięcia określonych „celów katechetycznych”. Należy w nim zwracać uwagę na trzy czynniki: podmiot, przedmiot i instytucje.

I w tym sensie mówi się na przykład o „modelu katechumenalnym”, „modelu Akcji Katolickiej” czy innych. Niezależnie jednak, w jaki sposób będzie wybierana metoda, jakiegokolwiek będą sposoby realizacji, powinny być zawsze uwzględnione trzy wymiary tych działań: wychowawczy, wtajemniczenia i nauczania.

W katechezie ważne jest także, aby podejmowane działania uwzględniały cztery funkcje: słowa, relacji, akcji i celebracji.

²⁶ POR. K. MISIASZEK, *Koncepcja nauczania religii katolickiej w publicznej szkole włoskiej po Konkordacie z 1984 roku*, Warszawa 1999, s. 344.

Pierwsza dotyczy poznania i rozumienia prawd (elementy dydaktyczno-poznawcze), druga jest sumą interakcji między osobami (elementy relacyjne), trzecia wskazuje na obszar działania i świadectwo (elementy operatywne), podczas gdy ostatnia ma za zadanie „upamiętnienie” (elementy symboliczne i celebratywne).

K. Misiaszek podkreśla także, że często sprowadza się rozumienie metody do używania określonych technik, narzędzi czy materiałów. To nie jest właściwe określenie metody, ale jedynie sposób ich używania. Jest to, jak zauważa, tylko jakaś część programowania czy realizacji procesu katechetycznego.

Inni dydaktycy i katechetycy wymieniają wśród kryteriów jeszcze inne wskazania tj.: rozwój intelektualny, problemy, z jakimi katechizowany spotyka się na co dzień, osobowość katechety, charakter grupy, w jakiej odbywa się katecheza, ramy czasowe katechezy, możliwości techniczne.

Przyglądając się powyższym rozważaniom, można wyróżnić pięć podstawowych kryteriów w doborze metod w katechezie.

Cel katechezy: Chodzi tu zarówno o cel ogólny, ostateczny katechezy, którym jest komunია z Jezusem, jak i cel poszczególnego spotkania katechetycznego. Określenie celów szczegółowych pomaga nam więc w obrze metody pracy. Metoda zawsze jednak musi prowadzić do pogłębienia wiary katechizowanego, w sensie otwierania mu drogi do osobistego udzielania odpowiedzi na skierowane do niego słowo Boże. Cele więc muszą w jakiejś mierze odpowiadać konkretnym potrzebom odbiorców. Niektórzy katechizowani będą więc potrzebować pouczenia o sprawach wiary, inni wskazówek do życia małżeńskiego i rodzinnego.

Treść katechezy: Chodzi tu o dobór takich metod nauczania, by treści, które chcemy przekazać, nie zostały w jakikolwiek sposób zubożone. Adhortacja apostolska *Catechesi tradendae* podkreśla, aby dana metoda opierała się ostatecznie na podstawowym prawie, które obowiązuje w całym życiu Kościoła; na prawie wierności duchowej Bogu i wierności okazywanej człowiekowi w tym samym duchu miłości²⁷ O wyborze danej metody zadecyduje także konkretne zagadnienie, które chcemy przedstawić.

Adresaci katechezy: chodzi tu przede wszystkim o taki dobór metod, by każdy uczestnik katechezy był w stanie ją zrozumieć. Należy zwrócić

²⁷ Zob. JAN PAWEŁ II, Adhortacja apostolska *Catechesi tradendae*, nr 55.

uwagę na rozwój umysłowy, motywacyjno – emocjonalny, społeczny, estetyczny, moralny i religijny. Duże znaczenie będą mieć więc tutaj uwarunkowania środowiskowe, rodzinne, przynależność do ruchów religijnych, sytuacja życiowa osoby dorosłej, czas przeprowadzonej katechezy. Wydaje się, że katecheza dla dorosłych musi być odpowiednia dla danej kategorii odbiorców. Słowo dorosły nie oznacza bowiem jednej kategorii osób. Dorosły dwudziestolatek ma inne problemy religijne a także inne metody pracy niż czterdziesto czy siedemdziesięcioletek. Specjaliści od andragogiki wyróżniają różne charakterystyczne dla wieku dorosłego okresy rozwojowe. Każdy z nich niesie za sobą specyficzną charakterystykę, tak pod względem biologicznym, duchowym, kulturowym, jak i zawodowym, społecznym oraz rodzinnym. Wraz z postępującym wiekiem pojawiają się nowe potrzeby, różne problemy z którymi katecheza powinna się liczyć²⁸.

Osoba katechety: chodzi tu o to, by katecheta dokonywał wyboru metod zgodnie ze swoim wiekiem, osobowością. W katechezie dobrze zostanie wykorzystana metoda i przyniesie ona zamierzony efekt, jeśli samej katechezie będzie ona odpowiadała, jeśli będzie ją rozumiał. Przekaz katechetyczny i dobór metod będzie także zależał od wykształcenia katechety, płci, wieku a także osobistego podejścia do przekazywanej prawdy wiary. Wydaje się też istotne, by katecheta był nie tylko przekazicielem wiedzy, ale nade wszystko świadkiem wiary. Najszlachetniejsze bowiem przymioty ludzkie i chrześcijańskie katechety bardziej gwarantują owocność katechezy aniżeli wyszukane metody²⁹.

Możliwości techniczne: chodzi tu przede wszystkim o to, co katecheta może wykorzystać podczas katechezy, jakie środki dydaktyczne. Należy także uwzględnić, w jakim czasie będzie się ona odbywać i w jakim miejscu. Warto może zaznaczyć, iż katecheza powinna szukać dróg nowatorskich, ale nie należy także zapominać i nie wykorzystywać tych

możliwości, które mamy, jak chociażby podczas nabożeństw Gorzkich

---

²⁸ Por. R. CHALUPNIAK, *Jaka katecheza dla dorosłych?*, w: *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, red. K. MISIASZEK, Warszawa 2002, s. 99-100.

²⁹ Kongregacja do spraw duchowieństwa, *Directorium Catechetisticum Generale*, w: *Katecheza po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła*, red. W. KUBIK, Warszawa 1985, t. 1, s. 91-192.

Żali, majowych i innych, na których gromadzą się duże grupy dorosłych, a mogą one zostać wykorzystane do ich katechezy.

4. Zakończenie

Podsumowując, trzeba dostrzec, iż zagadnienie metody jest bardzo ważne a z drugiej strony bardzo złożone. Różnorodność metod jest czymś pozytywnym, ale także stwarzającym niebezpieczeństwo sprowadzenia przekazu katechetycznego li tylko do atrakcyjności przygotowanych katechez.

Z podjętej przez nas refleksji można wysnuć konkretne wnioski:

1. Metoda ma być narzędziem do realizacji celów stawianych katechezie.
2. Metoda nie może prowadzić tylko do przeprowadzenia ciekawych zajęć z powodu aktywizacji jej uczestników poprzez metody. Stosowany rodzaj aktywizacji ma zawsze prowadzić do wychowania w wierze, co jest celem katechezy.
3. Katecheza współczesna domaga się stosowania różnych metod.
4. Należy szukać nowych metod pracy zwłaszcza w oparciu o nieustanny rozwój techniki, jednocześnie nie zaniedbując starych, dobrze sprawdzonych.
5. W doborze metod nie należy kierować się jednym czy niektórymi z przedstawionych kryteriów, ale wszystkimi, by katecheza nie straciła swej integralności.

Summary

SELECTION OF CATECHETICAL METHODS IN ADULT CATECHESIS

In this paper author outlines criteria that govern selection of methods suitable in adult catechesis. He begins his analyse with an elucidation of the term "method" and subsequently presents basic methods which are and should be used in adult catechesis. In his work the author explains the need for methodological pluralism in approach to adults recipients as

well as points out the principles which should govern the selection of the most appropriate methods. Finally, P. Pierzchała specifies criteria for the selection of methods in adult catechesis referring to well-known Polish and foreign catechists. In conclusion the Author warns against focusing only on the catechetical method without considering the content of catechesis.